

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาประสบการณ์ของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของครอบครัวเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของสมาชิกที่เป็นผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย ผลกระทบ และการเผชิญปัญหาของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 รายจาก 9 ครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล
2. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย

1. ความรู้สึกต่อการที่สมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย
2. ผลกระทบของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย
3. การเผชิญปัญหาของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้มีจำนวน 15 ราย จาก 9 ครอบครัว แบ่งเป็น หญิง 12 ราย เป็นชาย 3 ราย อยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี จำนวน 6 ราย รองลงมาคือกลุ่มอายุ 50-59 ปี จำนวน 3 ราย นับถือศาสนาพุทธ 15 ราย สถานภาพคู่สมรส จำนวน 13 ราย โสด และหม้ายเท่ากัน จำนวน 2 ราย ระดับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 14 ราย รองลงมาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 ราย มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 11 ราย รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 2 ราย มีความสัมพันธ์กับผู้ป่วยเป็นบุตร จำนวน 4 ราย รองลงมาเป็นมารดาและภรรยาเท่ากันคือ 3 ราย ภูมิลำเนาในจังหวัดพิจิตร จำนวน 14 ราย และต่างจังหวัด จำนวน 1 ราย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-6,500 บาท (ภูมิลำเนาของผู้ให้ข้อมูลในภาคผนวก ฉ)

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และความสัมพันธ์กับผู้ป่วย จำนวน 15 ราย

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)
เพศ	
หญิง	12
ชาย	3
อายุ	
40-49 ปี	6
50-59 ปี	3
20-29 ปี	2
30-39 ปี	2
60 ปีขึ้นไป	2
อายุเฉลี่ย 40-49 ปี	
ศาสนา	
พุทธ	15
สถานภาพสมรส	
โสด	1
คู่	13
หม้าย	1
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	14
มัธยมศึกษา	1
อาชีพ	
เกษตรกร	11
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2
พนักงานบริษัท	1
รับจ้างทั่วไป	1
ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย	
บุตร	4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)
มารดา	3
ภรรยา	3
บิดา	2
ยาย	1
สามี	1
พี่น้อง	1
ญาติ	
ใน จ.พิจิตร	14
ต่างจังหวัด	1
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	
5,001-6,500 บาท	5
6,501-8,000 บาท	3
3,501-5,000 บาท	3
ต่ำกว่า 3,500 บาท	2
8,000 บาท ขึ้นไป	2
รายได้เฉลี่ย 5,001-6,500 บาท	

2. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วย

ลักษณะของผู้ป่วยเป็นเพศหญิงจำนวน 5 ราย เพศชาย 4 ราย อายุตั้งแต่ 10-19 ปี จำนวน 3 ราย รองมาคือ อายุ 40-49 ปี จำนวน 2 ราย อายุ 50-59 ปี จำนวน 2 ราย อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 2 ราย การวินิจฉัยโรค ติดเชื้อในกระแสเลือด จำนวน 4 ราย รองลงมาคือ บาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรง จำนวน 2 ราย บทบาทในครอบครัวเป็นสามี และบุตร เท่ากัน จำนวน 3 ราย ใช้สิทธิในการรักษา คือ บัตรประกันสุขภาพจำนวน 8 ราย และเบิกได้จำนวน 1 ราย

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ป่วย จำแนกตามเพศ อายุ การวินิจฉัยโรค บทบาทในครอบครัว และสิทธิในการรักษา

ลักษณะผู้ป่วย	จำนวน (ราย)
เพศ	
หญิง	5
ชาย	4
อายุ	
10-19 ปี	3
40-49 ปี	2
50-59 ปี	2
60 ปีขึ้นไป	2
อายุเฉลี่ย 10 – 19 ปี	
การวินิจฉัยโรค	
ติดเชื้อในกระแสเลือด	4
บาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรง	2
เส้นเลือดในสมองแตก	1
กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน	1
บาดเจ็บจากแรงกระแทก	1
บทบาทในครอบครัว	
สามี	3
บิดา/ มารดา	1
บุตร	3
ภรรยา	1
หลาน	1
สิทธิในการรักษาพยาบาล	
บัตรประกันสุขภาพ	8
เบิกค่ารักษาพยาบาลได้	1

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย

ประสบการณ์ของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย ตามการรับรู้ของครอบครัว เกี่ยวกับการเจ็บป่วยของสมาชิกที่เป็นผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย จากการที่ครอบครัวมีสมาชิก ในครอบครัวเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้ายนั้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายการรับรู้ของครอบครัว เกี่ยวกับการเจ็บป่วยของสมาชิกที่เป็นผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย ซึ่งสามารถจำแนกตามการรับรู้ ที่เกิดขึ้นเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ความรู้สึกต่อการที่สมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะ สุดท้าย ผลกระทบของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย และการเผชิญปัญหาของครอบครัว ผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย

ความรู้สึกต่อการที่สมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย

การที่สมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้ายนั้น ทำให้ผู้ให้ข้อมูล สะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ ความรู้สึกทุกข์โศก ความสงสาร ความกังวลและความสับสน และความรู้สึกไม่เชื่อว่าจะเป็นจริง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความรู้สึกทุกข์โศก

ความรู้สึกทุกข์โศก เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับทราบอาการที่เกิดขึ้นจากการที่ สมาชิกในครอบครัวได้ประสบกับการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน โดยไม่ทันได้เตรียมตัว เตรียมใจ และไม่ได้คาดคิดมาก่อน จนถึงขั้นหมดหวังในทางรักษาและต้องเสียชีวิตในที่สุด ทำให้ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 15 ราย มีความรู้สึกทุกข์โศก โดยความรู้สึกทุกข์โศกที่เกิดขึ้นเปรียบเปรยเหมือน หัวใจสลาย น้ำตาตกใน เสียใจจนไม่มีน้ำตาจะออกมา เนื่องจากสมาชิกที่ต้องเจ็บป่วยนั้นเป็น เหมือนความหวังและเป็นทุกอย่างในชีวิตสำหรับผู้ให้ข้อมูล

คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ฉันแทบทรุดหัวใจฉันนี่มันแทบสลายเลย คำเป็นทุกอย่างสำหรับฉันเลยแล้วจู่ๆ ก็มาทิ้ง กันไป... ก็ฉันอยู่กันสองคน ยายหลาน มีอะไรก็แบ่งกันกิน ฉันเลี้ยงเค้ามาตั้งแต่แบเบาะฉันก็เลี้ยง ของฉันมา ฉันก็หาเช้ากินค่ำ รับจ้างเทศบาลเค้ากวาดขยะ ได้เงินมาก็เก็บออมไว้ว่าเธอ จะได้เอาไว้ ให้หลานมันเรียนหนังสือ ตอนนี้เค้าก็เรียนจบปวส. 1 แล้วเรียนอีกปีเดียวก็จะจบทำงานทำการได้ เพราะฉันก็แก่ก็หวังจะฝากผีฝากไข้กับเค้า”

(ID 6)

“ตอนนั้นมันคือไปหมดมันง พอมอบอกแบบนี้หัวใจมันสลายไปหมดเลย ตัวมันเบา หัวใจเลย(ร้องไห้) ไม่คิดว่าลูกต้องมาตายแบบนี้... ผมสะท้อนใจมากคือ สภาพจิตใจไม่ต้องพูดถึง เสียใจมากแบบไหนที่เค้าเรียกว่าน้ำตาตกในเป็นยิ่ง ผมก็เพิ่งที่เค้าใจนี้แหละคือมันเสียใจจนมัน ไม่มีน้ำตาจะออกมา มันอัดอั้นอยู่ในอกนี้ หัวอกคนเป็นพ่อ แม่ก็คงเป็นแบบนี้แหละ...ก็เสียใจมาก ก็คิดนะทำไมต้องเป็นลูกเรา แต่ลูกคนอื่นเราก็ไม่อยากให้เกิดกับเค้าเหมือนกันแต่ก็เสียใจที่เรายังไม่ โอกาสได้ดูแลรักษาเค้าเลยๆ ก็ไป”

(ID 11)

“ตกใจ ใจหวามเลย ทำไมถึงเป็นไปไดขนาดนี้...เป็นหนักเลยหรือนี่ ในใจก็คิดอย่างนั้น คือมันเสียใจมาก แบบใจหายเลย...มันเป็นเร็วเกิน ยังไม่เคยเจ็บป่วยให้เรารักษาเลย ถ้าเธอป่วยมาเป็นสิบ ๆ วันให้เราได้อุเล ได้รักษากันก็พอจะทำให้ได้บ้างว่าเธอเราได้เห็นว่าเจ็บป่วยอาการหนักจริงไม่ไหวก็คงจะทำให้ได้”

(ID 15)

ความสงสาร

ความสงสาร เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการที่เห็นการเปลี่ยนแปลง การบาดเจ็บที่รุนแรงต่อสภาพร่างกาย ประกอบกับการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อช่วยชีวิต และคาดว่าจะต้องเจ็บปวด ทนทุกข์ทรมานกับการบาดเจ็บผู้ป่วยที่เกิดขึ้นและต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถจะรักษาให้หาย หรือรอดชีวิตได้ ทำให้ผู้ให้ข้อมูล 8 ราย มีความรู้สึกสงสารผู้ป่วย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ฉันสงสารลูกเหลือเกิน ...ลูกฉันถูกโกนหัวหมด หน้าตา บวมไปหมดเลย ใส่เครื่องช่วยหายใจไว้ นางพยาบาลเค้าบอกว่าลูกฉันถูกรถชนอย่างแรงค้ำนั่งซ้อนรถไปกับเพื่อนแล้วเค้าก็เลยกระเด็นไปกระแทกกับถนนอีกฟากหนึ่งทำให้สมองบวมมากและก้านสมองได้รับอันตรายเค้าบอกว่าเป็นตายเท่ากัน ”

(ID 2)

“ฉันเห็นสภาพแล้วยังไงคงหนักมาก หมอเค้าก็บอกว่าคงไม่รอดหรอกให้ญาติทำใจไว้เยอะ แต่นี้ก็รู้แล้วว่าเค้าคงทนพิษแผลไม่ไหว รอดมันทับขาแทบจะขาดอยู่แล้ว กระดูกมันละเลย ยายเห็นแล้วก็สงสารลูกจับใจเลย...เห็นสภาพลูกเราก็เวทนาลูก ก็ภาวนาให้ลูกไปดีก็บอกลูกให้นึกถึงคุณพระคุณเจ้าไว้ ”

(ID 13)

“เมื่อหมอบอกว่าไม่ไหวก็คงไม่ไหวในเมื่อเค้าเป็นคนรักษา เราก็ต้องเชื่อเค้า (ร้องไห้) แต่ก็สงสัยเค้าในใจยังคิดว่าแม้มึงเมื่อเข้ายังมาด้วยกันดี ๆ ทำไมถึงได้เป็นใหญ่โต ถึงขนาดนี้ ลูกก็ไม่รู้จะช่วยป้าเค้า ยังไงดี

(HD 15)

ความกังวลและความสับสน

ความกังวลและความสับสนเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังทราบว่าสมาชิกในครอบครัวเกิดการเจ็บป่วยที่เฉียบพลันและรุนแรง และไม่รู้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงกับสมาชิกในครอบครัวของตนเองหรือไม่ และเมื่อได้ทราบอาการจากแพทย์ผู้รักษา ตลอดจนเห็นสภาพการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวด้วยแล้วก็ไม่สามารถรอดชีวิตได้นั้น ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูล 10 รายเกิดความรู้สึกกังวลและสับสนไม่รู้จะทำอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ใจมันอยู่ที่โรงพยาบาลแล้ว ใจมันกังวลสารพัดว่าลูกจะเป็นอะไรมากหรือเปล่า... ใจมันสับสนกังวลไปหมดไม่รู้ว่าจะไรมันจะเกิดขึ้นกับลูกเราและ...เป็นห่วงเค้ากลัวเค้าจะเป็นอะไรมากกลัวมันจะร้ายแรงมันกังวลไปหมดทุกอย่างเลยแหละ”

(ID2)

“มันกังวลไปสารพัด เพราะฉันก็พอจะรูปร่างถ้าถึงขนาดที่ต้องปั๊ม ต้องใส่โน้นใส่นี้นคงรอดยาก...ก็กลัวเค้าจะไม่รอด ถ้าเค้าตายจะทำอย่างไร แล้วลูกจะบอกลูกอย่างไร ตอนนั้นมันหมุนไปหมดในหัวเนี่ย... อีกร้อยตอนนั้นลูกเขาก็อ้างไม่มากนัก ตอนนั้นมันก็สับสนไปหมดไม่รู้จะบอกลูกๆมันยังไง กลัวเค้าจะกังวลกันแล้วรีบกลับกัน เกิดเป็นอะไรกลางทางไปอีกฉันจะทำยังไงถึงเทศกาลรอรอ มันเยอะเยอะไปหมด”

(ID 4)

“หมอเค้าบอกว่า ขายต้องทำใจดีๆนะ หมอก็รักษาเต็มที่ ขาหมอก็ให้หมดแล้ว แต่ว่าคนไข้ไม่ไหวจริง ๆ ร่างกายเค้าไม่ตอบสนองกับยาที่หมอให้ และตอนนี้หัวใจหยุดเต้นไปแล้วหมอปั๊มหัวใจให้ ขายเห็นไหม ถ้าปั๊มและให้ยาขนาดนี้แล้วไม่ฟื้นก็คงไม่ไหว ฉันก็เลยถามหมอเค้าไปว่าที่ไม่ไหวนี้หมายถึงตายแน่ใช่ไหม หมอเค้าบอกว่าก็อย่างนั้น ถ้าหยุดปั๊มแล้วเอาเครื่องออกก็คงไปแน่ (น้ำตาคลอ)...ตอนนั้นฉันทำอะไรไม่ถูกเลย สับสนไปหมด”

(ID 6)

ความรู้สึกไม่เชื่อว่าจะเป็นจริง

ความไม่เชื่อเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเจ็บป่วยที่เกิดอย่างเฉียบพลัน โดยไม่ได้ทันตั้งตัว หรือเตรียมตัวเตรียมใจที่จะรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน และเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรง เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมิได้แสดงหรือมีอาการเจ็บป่วยที่รุนแรงมาก่อน หรือมาโรงพยาบาล ด้วยสาเหตุอาการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย ทำให้ผู้ให้ข้อมูล 13 รายเกิดความรู้สึกที่ไม่เชื่อและไม่คิดว่าเป็นเรื่องจริง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เค้าก็ไม่มีอะไรเลย มีแค่ไข้ มา3-4 วันเอง ไม่นึกเลยว่าจะต้องถึงขั้นมาตายจากไปเลย ตอนนั้นฉันก็ไม่อยากจะเชื่อหรอกนะ...ก็เค้าไม่ได้เป็นอะไรมาเป็น ไข้อย่างเดียวตอนมา แล้วคิดดู เค้าต้องมาตายไปง่าย ๆ แบบนี้ ถ้าว่าป่วยมาด้วยอะไรสลับซับซ้อนฉันยังพอที่จะเข้าใจบ้างนะแต่นี้ ไม่มีเลยจริง ๆ (ร้องไห้)...ก็มันเสียใจสุด ๆ แล้วหละพ่อ แม่ฉันตายฉันยังไม่รู้สึกเท่านี้เลย พ่อแม่ฉัน ตายฉันก็ยังคิดได้ ปลงได้ว่าเป็นโรคคนแก่ แล้วเค้าก็ป่วยมานาน แต่นี่อยู่ดี ๆ แท้ ๆ เลยมาเป็นบูป บิบนั่นตั้งตัวไม่ได้หรอก ”

(ID 6)

“หมอบอกว่าเป็นหนักมาก มีเส้นเลือดในสมองมันแตกแล้วก้อนเลือดที่มันแตกมันหลุด ไปอุดที่ไขสันหลัง คงไม่รอดต้องทำใจอย่างเดียว แล้วหมอก็พูดความสามารถจริง ๆ มันทำอะไร ไม่ได้แล้ว... เสียใจไม่น่าจะเป็นอย่างนี้โทรบอกพี่น้อง ก็ไม่มีใครเชื่อ ไม่ทันตั้งตัว ใครจะเชื่อก็แค่ ปวดต้นคอเฉย ๆ เป็นยังไม่ทันจะข้ามคืนเลย... ก็พอที่จะให้เราได้เห็นว่าเค้าเจ็บป่วยจริง ๆ นอนให้ เราเห็นบ้างเราก็จะได้พอทำใจว่าเธอเค้าป่วยจริง ๆ นะ ไม่ใช่จู่ ๆ มาเป็นบิอบเบี้ยบแล้วก็ไปอย่างนี้คง ทำใจยาก ที่นี้พ่อเค้ายังอยู่ไม่ได้ไปเลย เราก็ยังได้เห็น ได้รู้ว่าอาการเค้ามีแต่ทรุดกับทรุดไม่ดีขึ้น ก็ยัง พอที่จะยอมรับได้เราก็คงพยายามทำใจ”

(ID 7)

“น้องสาวโทรมาบอกว่าให้รีบไปโรงพยาบาล เค้าว่ารณนักเรียนกว่า แต่ตอนนั้นผมก็ไม่ คิดว่าจะเป็นอะไรเยอะ...พอผมเห็นลูกผมเนี่ยตกใจแทบจำลูกไม่ได้เลย หน้าเค้าเนี่ยบวมเขียวไป หมด มีเครื่องอะไรต่ออะไรเต็มไปหมด แม่เค้าเนี่ยเป็นลมเลย แต่ยังไงผมก็ยังไม่เชื่อว่าเป็นลูกผม คิด แบบเข้าข้างตัวเองไว้ก่อน...เค้าก็บอกอาการลูกให้ฟังว่า ลูกผมเป็นหนักนะ ได้รับการ กระแทกกระเทือนรุนแรงมาก เห็นมีคนบอกว่าลูกผมถูกรถมันเหยียบออกมากระเด็นไป แล้วหมอเค้า ก็บอกให้ทำใจไว้เยอะ ๆ นะ พอหมอพูดแบบนี้ผมก็ใจคอไม่ดี...เค้าต้องตายไปตั้งแต่อายุยังน้อย

ทุกสิ่งที่ผมทำผมก็หวังไว้ให้ลูกก็มีลูกแค่สองคน แต่นี่ก็มาจากไปเสียคน ผมก็แทบหมดความหวังเลย...คือมันกระทบกันมันเลยทำให้เราไม่ได้ตั้งตัว เรายังไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจกัน”

(ID 11)

ผลกระทบของครอบครัวผู้ป่วยเจ็บพลันระยะสุดท้าย

จากการที่มีสมาชิกในครอบครัวต้องมีการเจ็บป่วยอย่างกะทันหันและอยู่ในระยะสุดท้าย โดยที่ครอบครัวยังไม่มีโอกาสได้เตรียมตัวเตรียมใจมาก่อนนั้น ครอบครัวสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่มีสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเจ็บพลันระยะสุดท้าย คือ ความอึดว้าง การเปลี่ยนแปลงทางกาย และยังคงต้องพบกับความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป

ความอึดว้าง

ความอึดว้างในจิตใจที่เกิดขึ้นกับครอบครัวผู้ป่วยเจ็บพลันระยะสุดท้ายนั้น เป็นความอึดว้างจากการที่ต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวไปด้วยการเจ็บป่วยเจ็บพลันระยะสุดท้ายนั้น ทำให้ความเครียดต้องประสบกับการขาดที่พึ่งและที่ปรึกษา และความว้าวุ่นจากการที่ต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวไป

การขาดที่พึ่งและที่ปรึกษา

การดำเนินชีวิตอยู่รวมครอบครัวเดียวกันนั้นของสมาชิกในครอบครัว ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวในลักษณะสามี ภรรยา พ่อ แม่ พี่น้องหรือลูกหลาน ซึ่งย่อมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งยามปกติ และยามเจ็บไข้ได้ป่วย จึงเป็นความรักความผูกพันกันในครอบครัวด้วย และเมื่อเกิดการเจ็บป่วยที่เจ็บพลันขั้นรุนแรงอยู่ในภาวะสุดท้ายและต้องมาจากชีวิตจากไปทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 ราย รู้สึกขาดที่พึ่งขาดที่ปรึกษา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เสียใจ ตอนนี้ก็ยังทำใจไม่ได้ เหมือนขาดที่พึ่ง ขาดที่ปรึกษาเพราะมีอะไรก็จะเล่าให้พ่อฟัง ปรึกษาพ่อตลอดเพราะพ่อเค้ารับฟังเราทุกเรื่อง อย่างเมื่อกี้คุยได้แต่บางเรื่องเราก็ไม่อยากให้แม่รู้เรื่อง แก่เครียดง่ายเดี๋ยวก็กังวล แต่กับพ่อ พ่อเค้าเข้าใจ ยอมรับอะไรง่าย ขาดพ่อไปแล้วใจหาย”

(ID 5)

“พอขาดเค้าไปก็เหมือนขาดที่พึ่งพ่อ แม่พี่น้อง พากันพึ่งพาอาศัยได้บ้างเพราะน้องอีกคนก็พึ่งพาอาศัยไม่ได้เพราะเค้าก็ป่วย...ก็จะมีตัวแค่นี้แหละพ่อ แม่พึ่งพาได้หน่อย ไปเหนื่อมาได้ว่องไว...ผลกระทบคือว่าเหมือนขาดอะไรไปอย่าง ขาดที่พึ่งทุกทีเคยเอื้อกัน โวกเวก เวลาจะไปไหนมาไหนยังวานขับรถขับลาให้บ้างเดี๋ยวนี้จะไปเอื้อนใคร...ขาดที่พึ่ง ขาดเสาหลัก ขาดทุกอย่าง เรียกได้ว่าถ้าพ่อแม่ พี่ น้องจะเอาอะไรเค้ามีให้หมดขอให้ออก หรือวานไปทำอะไรเค้าทำให้หมด”

(ID 7)

ความว้าเหว่

การที่ครอบครัวต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลอันเป็นที่รัก ผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ เกื้อหนุน หรือเป็นผู้ชีวิตด้วยแล้วนั้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวที่เหลือต้องพบกับความว้าเหว่ ขาดความอบอุ่น ขาดเพื่อนคู่คิด เนื่องจากเคยอยู่ด้วยกันมาตลอด เมื่อคนหนึ่งต้องจากไปจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูล 5 รายรู้สึกว้าเหว่ มองไม่เห็นใคร เหมือนถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ใช้ผมเมียเนอะเคยกินเคยอยู่ด้วยกัน อีกคนทั้งไปสบายเสีย ทั้งความทุกข์ ความเสียใจ ไว้ให้เรา มันคงต้องใช้เวลาน้อยที่จะให้ลืมเค้าได้ แต่เราก็ขอให้เค้าไปสบาย ยังนึกอยู่ว่าถ้าเค้ายังอยู่คงอบอุ่นกว่านี้คนเคยเอื้อนกัน ที่นี้ก็ไม่รู้จะเรียกจะเอื้อนใคร ที่นี้มันก็ว้าเหว่ ทำใจได้ความตายมันไม่เข้าใครออกใคร”

(ID 8)

ผู้ให้ข้อมูลรายนี้เป็นแม่ของผู้เสียชีวิต เนื่องจากแม่ของผู้เสียชีวิตต้องมาอาศัยบ้านซึ่งผู้ตายปลูกให้อยู่ติดกับบ้านของผู้ตายซึ่งอยู่ในเขตบ้านของสามีผู้ตายและบ้านที่อยู่นี้ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นญาติของสามีผู้ตายซึ่งไม่มีญาติของตนเองเลย

“ใครจะคิดเอื้อนกันกินข้าวอยู่ทุกวัน (ร้องไห้) ฉันทก็แก่ลงทุกวันก็หวังจะพึ่งพาลูกจะให้ลูกมันเผาศพให้ แต่นี่ดันต้องมาเผาศพลูก ที่นี้จะกินจะอยู่ก็ลำบาก ลูกเค้าก็ไม่ค่อยจะอยู่บ้านกันเค้าไปทำงานกันที่อื่น มีคนตายนี้แหละอยู่ใกล้บ้านติดกันนี้แหละ ขายก็แยแล้วลูกยังมาตายอีก เมื่อปีที่แล้วผมเค้าก็พึ่งตายไปเอง เพิ่งจะทำบุญรื้อวันไปเมื่อเดือนที่แล้วเอง ที่นี้หันหน้าหลังหลังก็ไม่เห็นใคร ก็เหมือนอยู่ตัวคนเดียวแท้ ๆ (น้ำตาคลอ)”

(ID 13)

“อยู่บ้านกันสองคน ลูกก็ไปทำงานที่อื่นเค้าไม่ได้อยู่ด้วย ลูกก็เสียใจ ว้าเหว่ คนเคยอยู่ด้วยกันสองคนมีอะไรก็กินด้วยกัน ออกก็อดด้วยกัน ไปทำงานก็ช่วยกันทำ กลางคืนก็นอนคุยกัน มันก็ไม่เหงาที่นี้ ตัวคนเดียวมันก็ท้อว้าเหว่ ไม่รู้จะพูดคุยปรึกษา กับใคร ก็เหมือนนั่งหันหลัง หันหน้าเข้าข้างฝ่ายงั้นเอง หันไปก็ไม่เจอใคร ปกติป้าเค้าเป็นคนดูแลงั้นนะ เพราะลูกเขาก็ไม่มีโรคประจำตัว ป้าเค้าไม่เคยเป็นโรคอะไรเลยกับมาตายไปซะก่อนนี่”

(ID 15)

การเปลี่ยนแปลงทางกาย

จากการที่สมาชิกในครอบครัวต้องประสบกับการเจ็บป่วยที่เฉียบพลันและนำไปสู่สาเหตุของการเสียชีวิต ย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางกายสมาชิกในครอบครัวที่เหลืออยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการนอนไม่หลับ และการเบื่ออาหาร

การนอนไม่หลับ

จากการที่ครอบครัวต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวซึ่งอันเป็นที่รักนั้น ส่งผลกระทบทำให้ผู้ให้ข้อมูล 3 ราย ต้องพบกับปัญหาในเรื่องนอนไม่หลับ นอนหลับไม่เต็มที่ หรือนอนหลับแต่ไม่มีความสุข ที่หลับได้เพราะร่างกายเพลียหรือถ้าไปเองจึงจะหลับได้ เพราะจิตใจยังคงคิดถึงผู้ที่จากไปอยู่ตลอดเวลา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เพราะฉันอยู่คนเดียวก็ยังอดคิดถึงเค้าไม่ได้ ทุกวันนี้ฉันแทบไม่ได้นอนเลยนะหมอ... คนอื่นเค้าก็หลับกันแต่ฉันนอนไม่หลับหรอก ”

(ID 6)

“เดี๋ยวนี้ะกลางคืนผมไม่เคยหลับแบบเต็มที่เหมือนแต่ก่อน หลับไปก็เพราะร่างกายมันเพลีย มันล้ามันเลยหลับ พุดง่าย ๆ ผมหลับไม่เคยมีความสุขเลยถ้าร่างกายไม่เพลียจนหลับ มันก็นอนคิดนั่น คิดนี้อยู่那儿แหละ จันกลางวันผมก็จะทำโน่นทำนี่มันไป”

(ID 11)

“ไม่คิดว่ามันจะเป็นเรื่องจริง เวลานอนก็หลับไม่ค่อยจะลงทำไงได้คนเคยนอนมั่ง เดียวกัน คุณกันแม่มีอย่างจ๊อย่างจั้นแล้วทีนี้เวลาเราจะนอนก็ไม่อยากจะหลับแล้วนี่ก็ถึงเค้า”

(ID 15)

การเบื่ออาหาร

การเบื่ออาหารเกิดจากการ ที่ต้องสูญเสียบุคคลที่รักในครอบครัวไป ทำให้ครอบครัวมีความเศร้าโศกเสียใจ ทำให้ผู้ให้ข้อมูล 2 ราย ไม่มีความรู้สึกรักอยากอาหาร ไม่หิว และไม่รู้สึกซาติของอาหาร ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ข้าวปลาฉันก็ไม่อยากกิน มันกลืนไม่ลง จนถึงวันนี้ฉันยังไม่อยากกินเลย ลูกคนโตมันก็ได้แต่บอกว่าแม่ต้องแข็งแรงกินนะถ้าแม่เป็นอะไร ไปอีกหนูจะทำยังไงเราก็ต้องแข็งแรงกินก็กินกันตายไปอย่างนั้นแหละ ไอ้ร่อยไม่ร่อยนะไม่รู้สิหรือ ”

(ID 2)

“ข้าวปลาก็ไม่อยากจะกิน ยิ่งแฟนผมเค้ายิ่งหนักกินข้าวเท่าแมวคน ส่วนผมก็ไม่เคยหิวเลยนะ กินมันไปอย่างนั้นแหละคือยังงั้นมันรู้สึกคืออยู่ในอกนี่แหละ ... มันไม่หิว ไม่อยาก กินก็กินไปเพราะกลัวจะเป็นโรคกระเพาะหรือจะป่วยไปอีกเดี๋ยวทีนี้เค้าจะลำบากกันอีก พูดย่อยเรียกว่ากินกันตายไปเฉย ๆ เรื่องความเริ่ดอร่อย ไม่รู้สหรือกมันคือไปหมด ”

(ID 11)

ความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป

การที่ครอบครัวต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวและเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือ มีหน้าที่ในการหารายได้ให้กับครอบครัวนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวที่เหลืออยู่ ทำให้มีผู้ให้ข้อมูล 4 ราย ต้องพบกับปัญหาในด้านค่าใช้จ่าย ที่ต้องใช้จ่ายในครอบครัว และต้องมึบทบาทภาระรับผิดชอบแทนผู้ป่วย และยังส่งผลกระทบต่อบทบาทในครอบครัวด้วย ไม่ว่าจะเป็น การลาออกจากงาน ต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่ จากเคยออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ก็ต้องไปทำงานคนเดียว รวมถึงการต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตจากที่เคยอยู่สุขสบาย ไม่ขัดสนเรื่องรายได้ ก็ต้องเกิดภาวะรายได้ที่ลดลง และต้องกินอยู่อย่างประหยัดขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ลูกสาวก็เห็นว่าจะลาออก จากงานมาอยู่เป็นเพื่อน ให้อีเราก็บอกไม่ต้องเมื่อยได้ ลาออกแล้วจะเอาที่ไหนกินที่ไหนใช้ ก็ยังดูก่อนว่าจะตัดสินใจยังงั้น ”

(ID 4)

“เรื่องที่ต้องทำมาหากินก็พอกินพออยู่ไป ลูกก็ยังเรียนหนังสืออยู่คงต้องอยู่กันอย่างประหยัดอาจไม่เหมือนตอนที่เค้าอยู่ เพราะเสาหลักเราไม่มีแล้ว (น้ำตาคลอ)”

(ID 8)

“ก็รับจ้างเค้าทำงานก่อสร้างทีนี้พอพ่อตายก็ต้องอยู่ช่วยแม่คนนึง รายได้ก็ลดลง แต่ทำไงได้ตั้งนั้นก็ไม่มีใครช่วยเหลือลูก นี่ก็กะว่าจะรับจ้างเค้าสานตะกร้า มันยังเอากลับมาทำที่บ้านได้บ้าง เห็นที่ศาลาเอสเอ็มแอลมีคนเค้ามาสาธิตแล้วเค้าก็ให้สาธิตแล้วเค้ารับซื้อคืนไปขายงานโอท็อป ก็ยังคิดว่าไม่ได้ทำอะไรเลย ได้วันละห้าสิบบ หกสิบบาทก็ยังดีพอค่าขนม ค่านมเด็กบ้าง... ก็พอก้อมแกลั้มต้องอยู่อย่างประหยัดขึ้น จนกว่าจะได้ไปทำงานกันทั้งคู่ เพราะยังถ้าลูกขึ้นโรงเรียนคงต้องใช้เงินเยอะขึ้น ตอนนี้ก็ประหยัดกันหน่อยปลูกผักปลูกหญ้ากินจะได้ทุนไปหน่อย”

(ID 10)

การเผชิญปัญหาของครอบครัวผู้ป่วยเจ็บป่วยระยะสุดท้าย

ภายหลังครอบครัวได้รับรู้ถึงการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัวที่มีการเจ็บป่วยอย่างเจ็บป่วยและอยู่ในระยะสุดท้ายจากแพทย์และพยาบาลแล้วนั้นว่าอาการเจ็บป่วยไม่สามารถรักษาได้แล้วนั้น ทำให้แต่ละครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การหวังในปาฏิหาริย์ การปฏิบัติกิจกรรมตามความเชื่อ การทำใจ การหลอกตัวเอง การใช้ยาหรือบุหรี่ และการระบายความรู้สึกโดยผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความรู้สึกออกเป็นดังนี้

การหวังในปาฏิหาริย์

การทราบอาการเจ็บป่วยจากแพทย์และการได้ติดตามอาการของผู้ป่วยแล้วนั้นมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 ราย แม้จะรับรู้ถึงความหวังในการรอดชีวิตของผู้ป่วยจะไม่มีเลย แต่ก็ยังหวังอยู่และอาจจะมีปาฏิหาริย์ทำให้ผู้ป่วยรอดชีวิตขึ้นมาได้ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ก็เสียใจนะและก็ตกใจ แต่ถึงแม้ว่าหมอเค้าจะบอกไม่มีหวังแล้วแต่ก็ยังแอบหวังบ้างเหมือนกันอยากให้แม่หายแต่ก็พยายามจะเข้าใจนะ...ก็พยายามเข้าใจอย่างที่หมอบอกว่าแม่ไม่มีหวังแล้วทำให้เข้าใจเพียงแต่ว่าตอนนี้ก็ต้องรอเวลาที่แม่จะหมดลมไปเท่านั้นเองนั่นเอง (น้ำตาคลอ) แต่ถึงงั้นก็อยากให้หมอช่วยให้สุดความสามารถที่มีก็แล้วกัน”

(ID 1)

“หมอบอกเค้าก็บอกแล้วว่าไม่รอด ให้เตรียมสถานที่ได้เลยนั่งเก็บ ไปก็นึกถึงเค้าไปว่าอยากให้เค้ากลับมาแบบรอดชีวิต ยังคุยกับแม่อยู่เลยว่าแม่ว่า ปาฏิหาริย์จะมีไหมคือยังโง่แหละก็หวังลึก ๆ เพื่อโชคดีจะมีปาฏิหาริย์บ้าง”

(ID 8)

“เมื่อบอกว่าไม่ไหวก็คงไม่ไหวในเมื่อเค้าเป็นคนรักษา เราก็ต้องเชื่อเค้า (ร้องไห้)...แต่ลุงก็ยังหวังของลุงนะ ตอนที่เค้าเค้าจะเก็บศพให้ ลุงก็บอกเค้าไม่ให้คิดยา ยังไม่ให้เอาสำลีมาอุดจมูกลุงขอแค่สักครึ่งชั่วโมง...ก็เผื่อว่าเค้าจะฟื้นขึ้นมา เผื่อเค้าจะกลับมาหายใจเฮือก จะได้หายใจได้ไม่มีอะไรมาอุดจมูกเค้า...ก็เห็นตอนที่หมอขึ้นไปขย่มบนหน้าอกเค้า(บีบหัวใจ) เค้าคงจะระบม อักเสบ ถ้าเค้าค่อยยังชั่วเค้าอาจจะกลับมาหายใจก็ได้”

(ID 15)

การปฏิบัติกิจกรรมตามความเชื่อ

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 ราย ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองไม่ว่าจะเป็นการบนบานศาลกล่าวในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ กราบไหว้ บูชา ขอดลบันดาลให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองให้ผู้ป่วยมีชีวิตรอดปลอดภัย ช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบา หรืออย่างน้อยก็เพื่อให้มีความหวังหรือความสบายใจของครอบครัว และนอกจากนี้ภายหลังทราบอาการของผู้ป่วยว่าไม่มีทางรักษาให้หายและรอดชีวิตได้ ระหว่างนี้ผู้ป่วยยังไม่หมดลมหายใจ หรือรอคอยเวลาที่ผู้ป่วยจะหมดลมหายใจ ครอบครัวต้องการที่จะอยู่กับผู้ป่วยจนวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อปฏิบัติกิจตามความเชื่ออีกหนึ่งทาง ได้แก่ การบอกทางในวาระสุดท้ายเพื่อให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบ สู่สุคติ ไม่รู้สึกอ้างว้าง ไปสู่สวรรค์และไปอยู่ในที่ดี ๆ ดังกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“รอว่าเมื่อไรที่แม่จะสิ้นใจเพราะหมอบอกแล้วว่าอย่างไรก็ไม่รอด อย่างน้อยจะได้อยู่กับแม่ตอนแม่สิ้นใจ คอยบอกทางแม่ แม่จะได้ไม่รู้สึกลำบาก เวลาไปจะได้ไม่สะดุด แม่จะได้ขึ้นสวรรค์”

(ID 1)

“ภาวนาว่าขออย่าให้ลูกเป็นอะไรมาเลย ตลอดทางที่นั่งรถมาก็สวดมนต์ ไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ช่วยปกป้องลูกของเราด้วย... พอหมอบอกว่าโอกาสรอดมีน้อยนอกจากปาฏิหาริย์เท่านั้น แต่ฉันก็ยังหวังนะ ฉันก็ได้บ่นไปทั่วที่ไหนว่าดิฉันก็บ่นหมดขอแค่ให้ลูกฉันรอดก็พอไม่ว่าจะรอดแบบไหนก็ตามแบบนอนเป็นเจ้าชายนิทราฉันก็ยอมขอแค่ได้เห็นเค้าอยู่กับฉันก็พอ...หวังให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองลูกด้วยให้ลูกได้รอด ถึงแม้ว่าเค้าจะไม่รอดก็ยังรู้สึกสบายใจมันก็เหมือนเป็นที่พึ่งทางใจนั่นแหละเพราะทางหมอเค้าก็บอกว่าไม่รอดเราก็ต้องพึ่งทางนี้แหละมันก็พอทำให้เรามีความหวังขึ้นมาบ้างหรือว่าไม่มีเลยก็ยังพอสบายใจดีกว่าไม่ได้ทำอะไร...ก็อยากให้เค้าไปดีอย่าได้เจ็บอย่าได้ปวดและไม่อยากให้ลูกต้องทรมานให้เค้าไปสู่สุคติไม่ต้องมีห่วงอะไรเลย...คิดว่ายังงี้ลูกต้องรับรู้ที่ป่าหุค เพราะเค้าก็ทำกันมาตั้งโบราณกันแล้วว่าถ้าคนจะแยหรือใกล้จะตายต้องมีคนคอยบอกทางให้ให้เค้าเจอแต่สิ่งดี ๆ วิญญาณจะได้ไม่ติดขัด ไปในที่ดี ๆ ”

(ID 2)

“ก็บอกให้เค้าไปสบาย ถ้าเค้าต้องไปแล้วจริง ๆ เค้าจะได้ไม่ต้องห่วงหน้าพะวงหลัง ยังไงแหละก็เหมือนคนออกจากบ้านก็มีห่วงบ้านห่วงโน่น ห่วงนี่ ไปไหนก็ไม่เป็นสุข จะได้ไปสบายตลอดทาง ไปสวรรค์ เพราะเค้าเป็นคนใจบุญชอบทำบุญ ผลบุญคงส่งเค้าไปได้...ดูว่าเค้าต้องรู้ดวงจิต ดวงวิญญาณเค้าคงอยู่แถว ๆ นั้นนั่นแหละ”

(ID 15)

การทำใจ

การทำใจคือการยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ว่าไม่มีใครสามารถที่จะหนีความตายไปได้ ขึ้นอยู่กับเวอร์กรรมของแต่ละบุคคล และแต่ละครอบครัวก็มีวิธีทำใจที่จะยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละครอบครัวมีวิธีในการทำใจ 2 วิธีคือ การปรับความคิด และการอาศัยเวลา

การปรับความคิด

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 7 ราย ที่ใช้วิธีในการปรับความคิด เนื่องจากการที่สมาชิกในครอบครัวต้องเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยที่เฉียบพลัน และอยู่ในระยะสุดท้าย ที่ไม่มีโอกาสรักษาให้หายได้แล้วนั้น ครอบครัวได้ใช้วิธีในการปรับวิธีคิดว่า การจากไปของสมาชิกในครอบครัวนั้นเป็นเวอร์กรรม ที่ไม่มีใครจะพ้นจากความตายไปได้ เช่น ความดีที่ผู้ป่วยได้สะสมไว้จะส่งผลให้ผู้ป่วยได้ไปอยู่ในสภาพที่ไม่ทุกข์ทรมาน และหมดเวรหมดกรรม ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ก็พยายามทำใจนะหม่อว่าใครเกิดมาก็หนีความตายไปไม่ได้แต่กว่ามันจะทำได้ก็คงยาก ทุกวันนี้เห็นรูปเค้าก็ยังใจหายคร่ำครวญให้ไม่ได้แต่ก็ได้พอมันนี้แหละคอยเตือนว่าให้คิดว่าลูกเค้าไปสบายแล้ว... ส่วนผมก็พอทำใจได้นะเพราะคิดว่าถ้าเค้าอยู่เค้าคงทรมานมากก็คิดว่าเค้าไปสบายแล้วหมดเวรหมดกรรม ”

(ID 2)

“ก็ทำใจคิดว่าเออเค้าก็อยู่กับเรามาตั้งนานแล้ว เค้าคงหมดเวรหมดกรรมของเค้าแล้ว เหลือแต่เรานี้แหละ อีกอย่างเค้าเป็นคนชอบเข้าวัดเข้าวาทำบุญเค้าคงไปดี...เค้าก็คงหมดเวรหมดกรรมเข้าสู่นิพพานที่ดี ๆ คงไม่ต้องมาทุกข์ทรมานป่วยเจ็บเค้าเป็นไม่นานไม่ต้องทรมานมากมาย เพราะบุญที่เค้าทำมานั้นแหละ...ก็เชื่อนะ ฉะนั้นคนเราทำกรรมดีก็ได้สิ่งที่ดี คนไหนมันทำชั่วก็ต้องมีอันเป็นไปไม่ดีคนเค้าก็สาปแช่งและมีอะไรเราก็พึ่งพระ พึ่งวัดพึ่งวา นี่เค้าไปไม่ทรมานมากแสดงว่าเค้าก็ทำกรรมไว้ดี ”

(ID 9)

“ก็พยายาม ก็คิดเสียว่าใครเกิดมาก็หนีความตายไปไม่ได้ ใครจะไปก่อนกันก็แค่นั้นเอง เค้าเรียกว่ากรรมใครกรรมมันคนโบราณเค้าก็บอกแล้วนะอะไรใหญ่แค่ไหนก็เล็กกว่าโลง ไม่ว่าเรา ว่าเค้า ว่าใคร ได้ใช้หมด ”

(ID13)

การอาศัยเวลา

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 ราย ที่ต้องอาศัยเวลาในการทำใจเนื่องจากการที่สมาชิกในครอบครัวคนใดคนหนึ่งต้องเจ็บป่วยอย่างเฉียบพลันกะทันหัน และอยู่ในขั้นระยะสุดท้าย และภาวะคุกคามต่อชีวิตไม่สามารถรักษาให้หายได้ และต้องถึงแก่ความตายในที่สุด เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกถึงความเสียใจ ดังนั้น การทำใจที่จะยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้ให้ข้อมูลนั้น ต้องอาศัยระยะเวลาที่จะทำใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“มันก็ต้องนานน้อยกว่าจะทำใจได้...คงต้องใช้เวลาน้อย แต่ตอนนี้บอกตรง ๆ ยังทำใจไม่ได้ (น้ำตาคลอ) พ่อไปเร็วเกินไปเรายังไม่ทันตั้งตัว...คงต้องอาศัยเวลานั้นแหละน่าจะดีขึ้น คงพอที่จะทำใจได้มากขึ้น...ทุกอย่างมันเกิดขึ้นเร็วเรายังไม่ทันตั้งรับกับมันเดี๋ยว นานไปก็จะดีขึ้น”

(ID 5)

“ก็พยายามทำใจอยู่ แต่ว่ายังไม่ได้หรอกก็ยังมีแว็บเข้ามาตลอดคือเสียใจและก็คิดถึงเค้าทุกวันเนี่ยเวลากินข้าวยังคิดถึงเค้ามากคือลูกผมเค้าเป็นคนกินเก่ง เวลาเรากินข้าวเค้าก็จะแม่ไอนี่อร่อยดิเนะ กินแบบดื้อๆเลย ขนาดวันเค้าเสียตอนเช้าแม่เค้าผัดกระเพราไก่เค้ายังกินไปตั้งสองจานเลย เห็นอะไรในบ้านก็คิดถึงเค้าจะให้ลืมคงลืมไม่ได้หรอกมันคงจะติดตัวผมไปตลอดชีวิตแต่ว่ามันก็คงไม่เสียใจเท่าตอนนี้ เพราะว่าถ้ามันนานไปก็คงทำให้ทำใจได้มากขึ้นไม่เสียใจเท่าทุกวันนี้มันก็ต้องใช้เวลา อาจจะทำได้ดีกว่าตอนนี้เพราะตอนนี้ยังไ้ก็ยังเสียใจ ทำใจไม่ค่อยได้ แต่ความคิดถึง คงคิดถึงเค้าไปตลอดเหมือนกัน”

(ID 11)

“ตอนนี้ยังทำใจไม่ได้หรอก มันเป็นเร็วเกินไป...มันคงต้องอาศัยระยะเวลาหน่อยแต่คงจะยากเพราะคนเคยอยู่ด้วยกัน เห็นกันอยู่ทุกวัน อีกคนไม่อยู่ อีกคนอยู่ไม่ก็ไม่มีความหมาย ทุกวันนี้ก็อยู่มันไปรอวันตายเหมือนกัน แต่ก็คิดนะว่าคนเราหนีความตายไม่ได้หมดอายุขัยของใครของมันก็ต้องไปเหมือนกัน”

(ID 15)

การหลอกตัวเอง

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ราย ที่ใช้วิธีการหลอกตัวเอง เนื่องจากการจากไปของผู้ป่วยทำให้เกิดความทุกข์และความคิดถึงแก่สมาชิกในครอบครัว ยากยิ่งที่จะทำใจ ผู้ให้ข้อมูลจึงใช้วิธีหลอกตัวเองจินตนาการเสมือนว่าผู้ป่วยยังมีชีวิตอยู่ เพื่อให้รู้สึกสบายใจให้คลายความคิดถึงผู้ป่วยที่จากไป ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ตอนนี้ก็คิดว่าเค้าไปกรุงเทพ ยังไม่คิดว่าเค้าเสียไปแล้ว บางทีก็เข้าใจนะว่าเหมือนหลอกตัวเองแต่ไม่จันทันทีก็ไม่สบายใจ ”

(ID 8)

“เวลารถนักเรียนผ่านบ้านเราก็คิดนะว่าเออป่านี่ลูกไปโรงเรียนแล้ว ตอนนี้ก็หะเวลากลางวันเราก็คิดนะตอนนี้ลูกไม่อยู่ไปโรงเรียนมันก็ค้อยังชั่ว ”

(ID 12)

“ตอนนี้บางทีตาก็อดคิดไม่ได้นะว่าเค้าก็ยังอยู่กับตานี้แหละเวลาที่มองไม่เห็นเค้าก็คิดว่าเค้าไปนั่งเล่นบ้านน้องสาวบ้าง ไปนอนบ้านลูกบ้างก็พอได้ทุเลานึกถึงเค้าได้บ้างทำใจได้ก็คนแกนีอยู่คนเดียวมันก็อดคิดน้ันคิดนี้อยู่นี้แหละคิดชะแบบนนี้ก็ค้อยังชั่ว ”

(ID 15)

การใช้จ่ายหรือบุหรื

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 รายที่ใช้วิธีการใช้จ่ายหรือบุหรืเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการให้ระบายความเครียดหรือการใช้นานอนหลับเพื่อช่วยในการนอนหลับเนื่องจากเหตุการณ์การจากไปของผู้ป่วยทำให้ครอบครัวนอนไม่หลับ รู้สึกเครียดจึงจำเป็นต้องใช้สารเสพติดหรือนานอนหลับช่วยในการคลายเครียด และให้ได้รู้สึกผ่อนคลายขึ้น ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“อยากกินแต่อยากให้มันหลับ ๆ ไปจะได้ไม่ต้องคิดอะไรเพราะไม่กินยามันก็ไม่ค่อยจะอยากหลับ พอมันก็อีกจากเลิกนุหรืมาหลายปีตอนนี้ก็กลับมาเอาอีกทีนี้หะสูบจัดเลย...เค้าบอกทำใจได้หะหมอมันมีดแปดด้านไปหมดกับใครก็ไม่อยากคุย หัวมันหนักไปหมดพอสูบเข้าไปมันก็ทำให้มีที่ระบายได้บ้าง ”

(ID 2)

“คนอื่นเค้าก็หลับกันแต่ฉันนอนไม่หลับหลอก จนวนลูกให้ไปซื้อยานอนหลับให้กินถึงพอจะหลับได้ ตื่นมามันก็ยังคิด ลูก ๆ มันก็บ่นเหมือนกันนะว่าแม่ทำไมไม่ทำใจและนุหรืนี้ก็สูบจ้งเดียวต่อ ไปก็แยไปอีกคนแล้วทีนี้จะทำอย่างไร ลูกมันก็หัวฉันทเรื่อย...มันนอนไม่หลับและมันก็คิดโน่นคิดนี้สูบแล้วมันจะได้คลายเครียดได้บ้าง...มันก็เหมือนได้ระบายความเครียดข้างในออกได้บ้างเหมือนกันนะ...ก็ยังงี้ดีหะจะว่าหายเครียดไหมบางทีสูบไปมันก็ลืมนึกอะไรไปได้เพลิน ๆ เหมือนกัน ก็เคยตั้งใจจะเลิกแล้วหะแต่ว่าเวลาเครียดหรืไม่ค้อยจะสบายใจก็อาหน้อยเหมือนกันแต่ตอนนี้ฉันบอกหมดตรง ๆ เลยนะมันก็ช่วยฉันได้เหมือนกันบางทีไม่อยากจะคุยกับใครก็ได้มันนี้แหละ พอที่จะระบายออกได้บ้าง ”

(ID 6)

การระบายความรู้สึก

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 รายที่ใช้วิธีการระบายความรู้สึกเนื่องจากการที่ต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวไปนั้น ผู้ให้ข้อมูลต้องการที่จะพูดคุย ปรึกษากับบุคคลรอบข้างหรือจิตแพทย์เพื่อที่จะได้ระบายความรู้สึกที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้นเพื่อให้ได้รู้สึกผ่อนคลาย คลายเครียดและบรรเทาความคิดถึงลงได้บ้าง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“แต่ถึงยังไ้ตอนนี้นั้นก็ยังถึงถึงเค้าอยู่ยั้งเวลาว่าง ๆ ก็คอยแต่จะนึกถึงเรื่องที่มันผ่านมาก็ได้ลูกสาวคนโต กับญาติ ๆ นี่แหละเค้ามาคุยเป็นเพื่อน คนโน้นเอื้อนทีคนนี้อื้อนทีก็ยังพอให้เรามีที่ระบายได้บ้างคือยังไ้หลง ถ้าเราอยู่คนเดียวมันก็หมกหมุ่นคิดแต่เรื่องเดียวนั้นแหละทำไ้ได้แหละ”

(ID 2)

“ยังคิด อยู่เลยนะถ้ามีจิตแพทย์อยู่ใกล้บ้านคงไปคุยกับเค้าบ้างแหละ...ก็ยังไ้หลง เพื่อว่าจะขอคำปรึกษาเค้าพูดคุยแล้วเราอาจจะสบายใจขึ้น เพราะเวลาอยู่กันลำพังในบ้านมันเครียด ทุกคนก็ยังเสียใจกัน นึกอะไร พุดอะไร กันก็มีแต่เรื่องลูก แต่นี่มัน ไกลเกินตอนนี้รึเรา เราก็ไม่อยากจะจับมันหวาดไปหมด ตอนนี้ก็อาศัยพวกญาติ คนแถวนี้เค้ามาอยู่ มาคุยกันก็ค่อยยังชั่วหน่อย ... ถ้ามีเพื่อนคุยก็ยังพอให้คลายเครียดได้มากตอนนี้นักกลางวันถ้าไม่เข้าสวนญาติข้าง ๆ บ้านเค้าก็จะมานั่งเป็นเพื่อนนั่งคุยกันก็พอให้ลืม ไปไ้บ้างถ้าช่วงเช้ายังไม่มีใครมาก็ชวนพ่อมันเข้าสวน วันนี้ก็ไ้ไปหวดสวนไปตัดชะอมให้แม่เค้าเค้าทำโน่นทำนี่ ให้มันลืมไป...ตอนนี้ก็ไ้ไปกันแต่สวนเพราะสวนผมอยู่ติดกับบ้านนี้แหละทำให้มันเหนื่อย ให้ไ้ว่างจะได้ช่วยให้พ่อลืม ๆ ไปไ้บ้าง”

(ID11)

“ทุกวันนี้กลางวันก็ยังดีบ้านขายของก็ยังมีคน โน้นคนนี่เดินมาซื้อของก็ยังพอเงินไปบางทีญาติ ๆ ข้างบ้านเค้าก็มาคุยเป็นเพื่อนก็พอให้ระบายให้เบาถึงถึงไ้ไ้บ้าง”

(ID13)

จากการศึกษาประสบการณ์ของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย ทำให้ทราบและเข้าใจถึงความรู้สึก การรับรู้ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้าย โดยการรับรู้ของครอบครัวเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของสมาชิกที่เป็นผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้ายเป็นการรับรู้ถึงความรู้สึกต่อการที่สมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเฉียบพลันระยะ และวิธีการที่ครอบครัวใช้ในการเผชิญปัญหาของครอบครัวผู้ป่วยเฉียบพลันระยะสุดท้ายที่เกิดขึ้น